

GAÁL ISTVÁN

Bartókkal Velencében

Naplójegyzetek

A Giudecca egyik vízibusz-állomásáról nézem, amint egy hatalmas óceánjáró méltóságteljesen kifut a nyílt vízre. Derekáig ér a St. Giorgio templom. Gulliver húzza a hajót Liliputból? Vagy makett?

Ebben a városban semmin sem lehet csodálkozni. Ha az ember kézen áll, a látvány akkor is kettős, csak a horizontvonal fölött lesz a felület hullámos.

Valószínűleg ez az utolsó óceánjáró, amelyet átengednek a Canale Giudeccán, annyi helyet hagyván számára a pontonbárkák között, hogy még kiférjen. Július 16-án estére ezt a hézagot is kitöltik, s akkor a velenceiek száraz lábbal jöhetnek erre a szigetre, amelyet a helybeliek alakja miatt Spina Lungának, vagyis Hoszszú Tövisnek neveznek. A cél pedig nem más, mint a Redentorének, vagyis a Megváltó jeles napjának méltó megünneplése. Ez július 17-e. Az istentisztelet a róla elnevezet templomban történik, s a pontonhíd éppen a bejárat felé vezeti a hívőket. A mise után nagy a vigalom. Ezt a templomot is Palladio tervezte, mint a St. Giorgiót. Iskolát is teremtett ez a kettő. Én csodálom a mester képességeit, különösen a vicenzai remekeket, de ezek itt nem ragadnak magukkal.

Ez az ünnep adott lehetőséget, hogy itt lehetünk. A rendezvény neve: *Festival Redentore etnico 2004*. Idén az egész hetet *Bartók Béla Magyarországról a kultúrák Európájába* címmel Bartók Béla tiszteletére ren-

dezték. Valóban gazdag programmal érkeztünk Velencébe.

Tizennégy különböző együttes lépett föl, többek között Sebestyén Márta a Muzsikással, Szőke Szabolcs

így igen friss beszélgetés alakult ki közöttünk a lepergő ötven perc alatt.

Ma szabad vagyok. Felébredtem fél hatkor, s a legelső motoscafóval átmentem „a” térre. Tizenkét évvel ezelőtt jártam itt – csak akkor kényszerűségből, mert a Lidón lévő Hotel des Bains-ból kiraktak, s így egész éjszakán át a velencei utcákat róttam. A sétát annak idején megírtam, s most képileg is rögzítettem kézi kamerámmal. Ilyen korán csak a nap kél. Kicsit később az utcáseprő. Ő kifejezetten segít is a jelenlétével, étellelibbé teszi a látványt. Szembefordulok a Bazilikával. Jobbról belóg a képbe a Campanile. A nap a hármaskupolájú templom jobb íve mögül csillan fel. A megváltozott fényviszonyban gyorsan megismétlem az árnyék nélküli felvételeimet. Aztán a San Marco állomásról elindulok vízibusszal a vasútállomásra. Közben szorgalmasan filmezek. Az állomástól pedig vissza az

a Tin-Tin Quintettjével, a Makám, a Jánosi; néhányan hajnali kettőtől szórákoltatták a közönséget a téren összeállított színpadon, az ott lakók nagy örömeire. Szabados György pedig frenetikus zongorajátékával hozta lázba az improvizációra fogékony fiatalokat.

Egy valamikori apácakolostor épületében rendezték a *Gyökerek* című Bartók-film III. részének vetítését. A két arab orvos-vértanúról, Szent Kozmárról és Domjánról elnevezett volt zárda felújítása példaértékű lehet mindenki számára. Egy verisztílium mindig csendet és békét sugall. Bütüvel rakott, keményre égetett téglák szegélyezik a lépcsőket. S egy tágas előtér után félemeletnyi magasságban lévő nagyterembe lépünk. Itt kapott helyet a *Bartók Béla nyomában* című kiállítás, amely Móser Zoltán fotóiból és Luigi Nono írott emlékezéseiből áll (utóbbi velencei születésű, és Schönberg osztrák zeneszerzőnek, a dodekafónia atyjának veje, Webern tanítványa). Itt történt a film vetítése is tegnap, 13-án. Mint kiderült, a szíves jelenlévők nagyon felkészültek Bartókból,

nyék nélküli felvételeimet. Aztán a San Marco állomásról elindulok vízibusszal a vasútállomásra. Közben szorgalmasan filmezek. Az állomástól pedig vissza az

Falu Erdélyben,
Móser Zoltán „Ezt az utat bejártam” című könyvéből

Accademiáig. Apró kis portya a Dorsoduro (Keményhát) környékén. Meglep az a tény, hogy az Accademia negyed kilenckor nyit, de örülök neki, kevés az időm. A kasszánál mutatom az útlevelemet, s közlöm, hogy nyugdíjas vagyok. A kisasszony máris nyújtja a jegyet. Ez az első ingyenes belépőm külföldön, mióta EU-sok vagyunk.

Futok át a termeken, a fő célom a két Giorgione. Ez az a terem. Az egyik falon a két kép helyén gépelt értesítés: a két festményt Bécsbe adták kölcsön egy Giorgione gyűjteményes kiállításához. Nincs mit tenni. Persze azért van itt annyi műkincs, hogy hamar vigasztalódom. Megvásárolom a katalógust, hogy legalább reprodukcióban lássam. Hát igen. Az öregasszony portréja (*Col tempo*) és a Vihar (*La tempesta*). Az jut eszembe – és ezt régóta hiszem –, hogy egy műalkotás jobban megjeleníti azt a kort, amelyben született, mint bármilyen történelmi leírás. Itt vannak a nagy velencei felvonulásokat ábrázoló óriási vásznak, nem akárkiktől. Például Gentile Bellini festménye 1496-ból. A Torre dell’Orologión még nincsenek harangkongató mórok, s a Campanile is közelebb áll a (nem látható) Libreriahoz. Íme, egy új lecke. Az újjáépítés után omlott össze, netán azért építették a tér kárára beljebb, hogy a Doge-palota és a Libreria javára legyen nyitottabb a tenger felé? Ennek utána kell nézmem otthon.

Egyelőre ülök a la Palanca vendéglő kitett asztalának egyikénél, s nézem a túlsó partot. A levegő tiszta. Egy idős házaspár áll meg mellettem és köszönt. Kiderül, hogy ott voltak a tegnapi vetítéssel egybekötött beszélgetésen, és gratulálnak. Nagyon jólesik, mert ez részükről olyan őszinte és egyszerű, ahogy itt ülök a parton. (Később, amikor leírtam az idős úr küllemét, a fesztiváligazgató felvilágosított, hogy az illető úr író és nagy zenerajongó.)

Visszaülök, miután meghajolva elésétálnak, de máris pattanok föl. Egy kikötéshez készülődő teherbárka meglódítja a víz felszínét, s a Fondamentának csapódó tehetetlen tömeg kicsap, apró áradást okozva. A víz mozgása a levegőt is megmozgatja, új illatrétegeket hámoz le róla. Fantasztikus a velencei lagúnák illata. Sokan azt mondják: mocsárszag. Dehogy. Van az illatmolekulák között az is, de csak éppen annyi, mintha egy nagyon öreg, tapasztalt parfümkeverő tudatosan keverte volna bele, hogy egy kissé megbolondítsa.

A gép pontosan indul, nekifut, emelkedik. Már a derekamig ér a San Giorgio, még könnyedén kötélvégre fűzhetném a gondolákat, s elvontathatnám az Adrián, térdig gázolva az öböl vizében, de megkegyelmezek a velenceieknek. A gép kis körivet ír, tovább emelkedünk, egyre apróbbak az épületek. Az egész látvány olyan, mint egy maketté. Bizony az is: a világ legszebb makettje.

9ade Intrán

fotók: Kissa Rozina